

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota,

Kiadóhivatal:

Sulv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat.)

Sürgönycím: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre ... .. 482 Lel.

Fél évre ... .. 218 Lel.

Negyed évre ... .. 108 Lel.

Havonta ... .. 86 Lel.

Hirdetések díjazás szerint
vétetnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

Az elnök levele.

Egy csehszlovákiai magyar lapban olvassuk a következő történetet (majdnem azt írják — legendát):

A forradalom viharai Buch János magyar nemzetiségű, magyar állampolgárt kis családjával együtt Szlovénzkóba sodorták. Négy év alatt megbecsülést szerzett magának a keze munkájával s az élete tisztaságával. Nem vétett a rend ellen, nem sértette a törvényt, nem bántotta embertársait, dolgozott fáradhatatlanul. Eltartotta magát és családját, kis otthon is szerzett magának, hasznos és békés munkása lett annak az országnak, ahová az idők szelei elhurcolták. Egy nap mégis összecsapott feje fölött a hullám. Az országhatáron két részeg határőr lövöldözni kezdett. Az ország becsületén sérelem esett s ahogy ilyenkor történni szokott, az ártatlanok szenvedték meg a fölfegyverzetek gonoszságát. Buch János munkást kis családjával együtt kiutasították az ország területéről, hogy az ő s az ártatlanul szenvedő társai existenciájának romjaival s feldúlt életével torolják meg azt a bűnt, amit a bűnhődők el nem követtek, el nem hárihattak s amiért csak, nem is a középkori, de az ókori

társadalmi szabályok szerint a nemzetiségi közösséghez való tartozás miatt kell szenvedniük.

Buch János magyar nemzetiségű magyar állampolgár ekkor merész cselekedetre bátorodott. Levelet írt Masaryknak, a csehszlovák köztársasági elnöknek s levelében elpanaszolta, hogy munkája, békeszeretete ellenére hogyan akarják a rövidlátó és türelmetlen tisztviselői vele megbűnhödtetni a mások ostoba bűneit. De Buch János magyar nemzetiségű magyar állampolgár nem tudott más nyelven, csak magyarul s mivel a szorongatások óráiban nem költöztet fordításra s nem is bízott a fordításban, magyar levelet küldött Masaryk Tamásnak, a csehszlovák köztársaság elnökének.

Buch János magyar nemzetiségű, magyar állampolgár, csehszlovákiai lakos most választ kapott a csehszlovák köztársasági elnöktől magyar levélre. A válasz a következőképen szól:

Cis. R. 10345—923.

Prága, 1923. május 27.

A köztársasági elnök urhoz intézett beadványát további elintézés végett átutaltuk a belügyminiszter urhoz.

Pecset: A köztársasági elnök irodája
Koschů s. k.

Hogy a belügyminiszter aztán kedvezően intézte el a köztársasági elnök által hozzá áttett beadványt, az nem tartozik már a történehez. Amiért ezt az esetet ideírni érdemes volt, az az, hogy a csehszlovák köztársasági elnök irodája a magyar nyelvű beadványt magyar nyelven intézte el, az elintézésről magyar nyelven értesítette a felet s magyar szövegű az a hivatalos pecsét is, amit a köztársasági elnök irodája az elintézésre nyomott.

Valamikor azt írták az ilyen legendák alá, amit az igazi legendától az a vigasztaló különbség választ el, hogy igaz történet: ehhez nem kell kommentár. Most azonban a kommentárok fontosabbak, mint az események, nehéz elhallgatni, hogy ebből a szürke elintézésből, ebből a sablonos néhány sorból épen olyan grandiózusan emelkedik ki Masaryk Tamásnak, e platonai államférfinak alakja, mint irodalmi működése legrepresentatívabb kötetéből.

Masaryk nemes, humanus és ércnél maradandóbb emlékképe vésett példát mutat arra a jegyzőnek, szolgabírának, rendőrkapitányoknak, kalauzoknak, írásoknak, hogy az állam egységén, tekintélyén, az államhatalom presztízsén nem esik csorba, ha a ható-

ság azon a nyelven érintkezik a hozzáforduló féllel, amit az megért. De irányt szab, utat mutat a politikusoknak is arra, hogy a tilrelem, a megértés, a szívhez ferközhang legyen vezetőjük, amikor az uralom birtokosai az uralom szegényei számára megszabják cselekedetük gesztusát s magatartásuk mértékét.

Uj kormány

Görögországban,

(A forradalmi párt befejezte működését.)

Bécsből jelentik: A bécsi görög követség közölte a *Neue Freie Presse*-vel, hogy nem felel meg a valóságnak a triestri *Il Piccolo* című újságnak az újabb görög forradalomról és *Plastiras* ezredes készülő katonai diktaturájáról szóló híre. A követség közleménye szerint a forradalmi párt a lausannei békeszerződés aláírásával befejezte működését és mind *Venizelosz* hívei, mind pedig a *Venizelosz* szemben álló politikusok megegyeztek abban, hogy *Zaimisz volt miniszterelnök vezetése alatt új koalíciós kormány alakuljon*. *Zaimisz* rövid megfontolási időt kért és jelenleg politikai barátai tanácskozást folytat a kormányalakítási megbízás elfogadásáról, vala-

A válás.

Írta: dr. Gabos Jenő.

(I.) Általánosan tudott dolog, hogy a válóperek száma a háboru befejezése óta erősen megszorodott. Így van ez nálunk és hasonlóképen minden más országban. Kivételt aligha lehetne találni. — Franciaországban most statisztikát állítottak össze a háboru után megszorodott elválásokról. Kétféle, hogy míg az 1913. évben Franciaországban most statisztikaezer volt a válóperek száma, addig az 1922. évben már minden hetedik házasságra esik egy válóper. Németország ugyancsak közzétette múlt évi válási statisztikáját és ha a válóperek száma nem is oly magas, mint Franciaországban, mégis meglepő emelkedést látunk itt is a háboru előtti válások számához képest. Nálunk csak úgy, mint más országokban a háboru befejezése óta felülmúl sok a válóper; mintha a házasságok most nem tartanák oly erős köteléknek

a házasságot, mint azelőtt: könnyen tülteszik magukat az oltár előtt tett esküjükön, igyekeznek egymástól szabadulni és az a hév, mellyel a válóperek befejezését sürgetik, azt mutatja, hogy a házasságban csak egy teljesen lenyugvó terhet, boldogtalanságot látnak, míg a válást kimondó ítélettől szabadságukat, boldogságukat remélik.

Figyeljük csak meg a házasságokat, midőn a törvényszék kihirdeti előttük a házasságot felbontó ítéletet. Sok arc elkomorul, eltagadhatatlan; de az esetek legnagyobb részében örömtől repeső arcokat látunk, — fiatalok, sőt még idősebb emberek is, kik éltük javát házastársuk mellett élték le, most, szabadságukat visszanyervén, oly boldogságot áruznak el, mint a minőben éltük eddigi folyamán alig volt részük. Hajlonganak a bíróság előtt és mosolygó ábrázattal hálalkodva köszönik meg, hogy elválasztották őket életük páriától.

Nagyon egyszerű a magyarázata annak, hogy a háboru után megszorodtak a válóperek. Férfi és nő, kik talán évekig távol voltak egymástól, idő múltával nem látják egymásban azt az egykor igazán szeretett lényt, ki nélkül el sem tudták képzelni az életet. Az idő nagy mester az ember érzelmei megváltoztatásában és mikor férfi és nő újból összekerül, azt alapítják meg magukban: hiszen mi idegenek vagyunk egymásra nézve, tévedtünk, midőn egy életre kötöttük le magunkat, siessünk, mondjunk végleges búcsút, még van időnk, talán magunkhoz tudjuk csábítani azt a boldogságot, a mit első ízben nem sikerült megtalálnunk.

A férfi távol volt, a feleség otthon. A nő elé kerül egy férfi, össze hasonlítja férjével, úgy látja, és érzi, hogy ez a férfi különb, mint férje — és ha nem elég erősakarú és természete urrá lesz felette, elidegkedezik férjéről és talán mi-

denről, ami házasságát körüllátta és odadobja magát egy férfinek, ki talán csak futó kalandot keres és a legelső alkalommal cserbenhagyja őt.

S így volt ez minden országban, mert — mint *Swift* mondja: — „Az asszonyi személy nem függ éghajlattól és nemzettől; a nők sokkal egyformábbak, mintsem valaha hittük.”

A férfi visszatért a háboruból, megtudja, hogy felesége hűtlen volt hozzá. Elkéseredésében és kétségbeesésében, hogy felesége visszaélt bizalmával és a családi tüzhely szentségét beszennyezte, revolvert ránt és agyonlövöldözi feleségét. De még Franciaországban is, ahonnan pedig a hűtlen asszonyok büntetlen agyonlövöldözésének szabálya kiindult, egyre kevesebb azoknak a féltékeny férjeknek száma, kik fegyverrel vesznek magukat elégtételül. A férfiek legnagyobb része, ugyánlázik, jöttakott a háboruban való lövöldözéshez. —

A háboru kitörésének titkaiból.

— Miért nem állt Olaszország a monarchia mellé? Giolitti, volt olasz miniszterelnök emlékiratai. —

Az alábbiakban folytatjuk Giolitti volt olasz miniszterelnök emlékiratainak közlését. Ebből a részből kitűnik, hogy Olaszország már a szerb hadüzenet idején sem akart a volt monarchia oldalára állni mint szövetséges, mert hivatalos olasz körökben az volt a fel fogás, hogy Ausztria-Magyarország nem védelmi, hanem támadó háborút akar indítani. A volt olasz miniszterelnök memoárjainak ez a része a következő:

Defenzív háború.

Alig öt hónappal később, 1913. augusztus kilencedikén, San Giuliano Külügyminiszter ezt a táviratot küldte Giolittinak:

„Ausztria nekünk és Németországnak azt a közlést teszi, hogy katonai akciót kezd Szerbia ellen — védelmi jelleggel... Én mindent megpróbálok, hogy Németországgal együttműködve megakadályozzam a tervezett osztrák akciót. Esetleg szükség lesz nyíltan bejelenteni, hogy Ausztria akcióját mi nem tekintjük defenzívának és így nem áll be reánk nézve a casus foederis.“

Az olasz szövetségi szerződés tudvalevően csak abban az esetben kötelezte Olaszországot a beavatkozásra, ha az osztrák-magyar monarchia a megtámadott fél. Erről az adott esetben nem igen lehetett szó. Junius harmincadikán kinyílt a Balkán-háború, mert Bulgária a bécsi külügyminiszteriumban bizva vállalta a második mérkőzést volt szövetségeseivel. Ez a háború tudvalevőleg Bulgária tel-

jes összeomlásával és Szerbia újabb megerősödésével végződött. Ezért akart akcióra lépni Berchtold gróf Szerbia ellen, csak az a rejtély, milyen alapon akarta feltüntetni defenzív háborúnak Szerbia megtámadását. Giolitti így válaszolt San Giuliano sürgönyére:

„Egészen világos, hogy semmiféle szerződési kötelezettségünk nincsen akkor, ha Ausztria megtámadja Szerbiát. Ausztria ilyen esetben teljesen saját kockázatára jár el és védekezésről igazán nem lehet beszélni, mert senki nem gondol Ausztria megtámadására. Ezt minden szépités nélkül kell Ausztriával közölni és reméljük: Németországnak majd sikerül az osztrák kormányt letéríteni erről a rendkívül veszélyes kalandról.“

A német kormány csakugyan letérítette Berchtold gróf háborus kedvű osztályfőnökeit erről a kalandról, amely 1913. augusztusában meghozta volna azt, ami 1914 augusztusában következett. De ettől fogva Bécs en garde állott és az alkalmat várta. — A véletlen Berchtold osztályfőnökei mellé szegődött, mert a sarajevói merénylet után Németországnak II. Vilmos romantikus és lovagias fel fogása következtében nem volt módjában leütnie az osztrák diplomácia kezét úgy, amint megtette 1913 márciusában és augusztusában.

Giolittinak tehát 1914 nyarán az volt a nézete, hogy a két leszerelt háborus provokáció után a bécsi külügyminiszterium harmadszor sikeresen provokálta a háborút és ezzel felidézte az osztrák-magyar monarchia végzetének beteljesedését. A hadüzenet a központi hatalmak oldalán egész bizonyosan még távolabb állott Giolittitól, mint a másik hadüzenet 1915 májusában.

A hadüzenet felségjog.

Ezek az előzmények Mérey római nagykövet — sajátságos egyéniségétől kezdve az 1913 augusztusában Bécs által bejelentett defenzív háborúig, szintén szerepet játszottak Giolittinál akkor, amikor 1915 májusában Rómából visszatért vidéki házába és nem vette föl a küzdelmet a háború pártja ellen. Másként alakult volna a helyzet akkor, ha Giolitti ismeri a Sonnino és Salandra által kötött londoni egyezményt, amelyet az olasz kormány — titokban tartott az olasz parlament többségének vezére előtt is. Amikor a háború után még egyszer érkezett a fel támadás napja az öreg Giolitti számára, programjának első pontja kivette a felségjogok közül a hadüzenetet és a békekötést. Ez nem a nagy olasz pártok követelése volt, hiszen Nitti, aki három-

szor alakított kormányt, Giolitti visszatérése előtt, nem is gondolt a felségjogok revíziójára. Giolitti, aki rendszerint a többség politikáját csinálta, 1919-ben megengedte magának azt a fényűzést, hogy egy egyéni követelést állítson programja élére. Ez az egyéni követelés reminiscencia volt, a londoni szerződés titokban tartására. Ha Giolitti akkor információkat kap a szerződés tartalmáról, valószínűleg mégsem utazik vissza Rómából a harc felvétele nélkül.

Ez a szerződés lett volna az olasz békepárt legjobb fegyvere a háború ellen. Amikor Giolitti a válságos májusi napokban tárgyalt Carcano kincstáriügyi miniszterelnökkel és tárgyalt a királlyal: mindig csak egy elszigetelt háborúra gondolt az osztrák-magyar monarchia és Olaszország között. A londoni szerződés azonban azt a kötelezettséget tartalmazta, hogy Olaszország 1915 május végén üzenjen hadat mindazoknak az országoknak, amelyekkel hadiállapotban voltak az entente-hatalmak. Ez igen lényeges különbség volt, mert a komplikációk egész sorának magvát rejtette magában: ilyen volt többek közt az Olaszországra nézve szinte Kátasztrófális Karfreiti frontátörés, amely egy-két napig kétségessé tette, nem fognak-e a — német csapatok Velencéig eljutni. —

Pedig Németországgal semmiféle elintézetlen és semmiféle elintézni való ügye nem volt Olaszországnak 1915 májusában. Salandra valóban nem mert minden kötelezett ségének eleget tenni és az osztrák-magyar fronton megkezdte ugyan a háborút, de a német hadüzenettel adós maradt és nem váltotta be ezt az obligóját lemondásának napjáig sem, annyira félt attól, hogy az olasz közvélemény ellene fordul, ha a kormány így kiszélesíti a háború frontját. A hadüzenetet Berlinbe csak Salandra utóda küldte el. Boselli, több mint egy évvel később. Boselli arra hivatkozott, hogy az osztrák-magyar hadsereg kötelekében az olasz fronton németek is harcolnak és így a német birodalom támadta meg Olaszországot.

Sport.

Botrány egy versenyen.

(AMTE.—NAC. 2:0 (1:0))

Szépszámu közönség jelenlétében játszott egymással a két csapat, az AMTE. beteg játékosainak felségítésére. A játékosok — mint a multkori hasonló célu Unirea—AMTE. mérkőzésen is — megieledkeztek magukról és 5 perccel a befejezés előtt a pályán történt botrány miatt a rendőrségnek kellett a játékot megszüntetnie. A mérkőzés, amint előrelátható volt, az Auer I. nélkül felálló AMTE. győzelmét eredményezte a három tartalékkal szereplő NAC. felett. Az első félidőben az AMTE. van fölényben és Nagy Lajos szép lövésével megszerzi a vezetést. A

mint az új kormány tagjainak kijelöléséről. Abban az esetben, ha Zaimisz vállalja a miniszterelnökséget, három hónapon belül Görögországban elrendelik az új választásokat. Egész Görögországban teljes rend uralkodik és zavarok valószínűségének vagy lehetőségének semmi előjele sem mutatkozik.

Athénből jelentik: Az egyik görög távirati ügynökség szerint a kormány tagjai a forradalom vezetőivel és a hadseregnek Athénben töltöző főparancsnokával több megbeszélést folytattak, amelyek azonban csupán katonai kérdések megvitatására szorítkoztak. Zaimisz ma látogatást tett Plastiras ezredesnél, aki kérdést intézett Zaimiszhoz, vajjon hajlandó-e a külszöbön levő képviselőválasztásokat olyan szellemben vezetni, hogy az országban a különböző pártállású lakosság közt helyreálljon a teljes békülékenység.

Hogy áll a leu?

Augusztus 20-án fizettek 100 leiert:

Aradon:

2.50 svájci frankot,

8. — francia frankot,

15.40 szokolt,

9.000 külföldi magyar koronát,

12500 tényleges magyar koronát,

14000 belföldi magyar koronát,

31.500 osztrák koronát,

1,000.000 német márkát.

Zürichben 2.45 frankot

Parisban 7.60 frankot

Bécsben 30.800 osztrák koronát

Berlinben 1.320.000 márkát

Newyorkban 34.50 centet

Belgrádban 40.75 dinárt

Prágában 14.90 szokolt.

Londonban 1 font 1110 lel.

lönben sem meri viselni a kockázatot, hogy nálunk és több más országban ma az esküdttszék helyett a szakbiróság elé kerülve, esetleg évek hosszú során át fegyencruhában elmékedjék a felett, helyesen cselekedett-e akkor, midőn feleségét agyonlötte, — ehelyett a simább és biztosabb utat választja; válókeresetet ad be hitlen házastársa ellen és néhány hét, esetleg hónap múlva megszabadul tőle.

Nem kisebb ember, mint Anatole France veszi védelmébe a házasságtörő nőt és ostobaságnak mondja a hitlen asszony meggyilkolását. „Elviselhetetlenek lehetnek azok az emberek, akik ilyen mézszárlásra képesek. Ha elismerjük is, hogy nem egészen örültek, igen kevés bájoság lehet a szellemükben, kevés simulékonyosság az értelmükben. Ugy képzelem, hogy nehézkesek és kemények ma radnak a boldogság közepette is és lelkükben nincsenek meg azok a bájos árnyalatok, melyek nélkül maga a szerelem is sivárnak és egyhangúnak látszik.“

És azt mondja még Anatole France: Ha egy nő házasságot tör, talán ösztönének engedelmeskedik. (Ugyanezt vallja Bernard Shaw is.) „De vajjon egészen felelősek vagyunk-e az ösztöneinkért? Nem nehezedik-e rá minden cselekedetünkre a nevelés és az átöröklés? Sajnos, javítatlanoknak születünk. Oly öregön születünk.“

France a házasságtörő nő mellett tartott védőbeszédében a természetfilozófiára hivatkozik és azt fejtegeti, hogy „a házasságtörő nő ártatlan, mert az ő Éva vére forr benne, azok az elemek, melyek a nő testét alkotják, egy örök kévalóság óta léteznek és mozognak az erkölcsstelen világegyetemben.“

De lehet-e a férj igaz bírása. a nőnek akkor, midőn — Tolsztoj szerint — „Száz férfi között alig akad csak egy is, aki már előzőleg meg ne nősült volna és ötven közül alig akad egy, aki ne lenne eltökélve, hogy nyomban az esküvő után meg fogja csinálni feleségét.“

NAC. csak ritkán vezet támadást Rónay révén. A második féldobben először AMTE. főlény és kornerból Szikula az AMTE. máodik goalját fejele. A goal után a NAC. belefekszik a játékba és leszorítja az ellenfelét, de eredményt nem tud elérni. A játék fokozatosan eldurvul és a 40. percben Brigmann, Csappó (AMTE) valamint Guru, Kovács (NAC.) játékosok által keletkezett botrány a rendőrség beavatkozását és a játék beszüntetését vonta maga után. Biró Mánya.

AMTE. II.—Hercules I. 3:2 (2:1) Biró Oravetz.

AMTE. II.—Hercules II. 3:0 (0:0) Biró Fuhrmann.

Az új orosz pénz.

(Mi az a „cservonc“?)

(Az Aradi Közlöny berlini tudósítójától.) A papírrubel elértéktelenedése az orosz birodalom sorsának jelenlegi intézőit arra kényszerítette, hogy újabb pénznemet teremtsenek meg, amely különösen a külfölddel való kereskedelmi összeköttetés fejlesztésére szolgál. Ez az új pénz: a „cservonc“, ami aranyfedezetű államjegyet jelent, amelyet már forgalomba is hoztak. Egy pétervári jelentés a cservonc értékét a következőképpen határozza meg. Egy cservonc — 920 millió papírrubellel. Egy angol font — 855 millió papírrubellel. Egy dollár — 184 millió papírrubellel. Ezek szerint egy cservonc — 1.07 angol fonttal és — 5 dollárral.

Sokolnikov, a szovjetkörtársaság pénzügyi népbiztosa, a „N. Fr. Pr.“ egy Moszkvába kiküldött munkatársa előtt a következőképpen adta Oroszország jelenlegi pénzügyi helyzetének:

— Oroszország állami kiadásai jelenleg egymilliárd és 400 millió aranyrubelre tesznek ki. Ebből, az ő állítása szerint, már csak 365 milliót fedeznek a bankjegynyomda útján, míg a kiadások 75 százalékát a rendes állami bevételek fedezik. Az 1924—25-iki költségvetési évre ennek az aránynak további javulását várják, amennyiben azt hiszik, hogy az egy milliárd 650 millió aranyrubelre előirányzott állami költségvetésnek csak 12 százalékát kell papírpénzzel fedezni, míg 1920-ban a kiadások 90 százalékáról kellett ilyen módon gondoskodni.

Oroszország papírpénz-forgalmát 10 milliárd aranyrubelre becsüli Sokolnikow, míg az aranyforgalmat, a cservoncokat is 65 millió aranyrubel értékben becsüli, 250—300 millió aranyrubelre teszi. Körülbelül 250 millió aranyrubelnyi érték ezenfelül az, ami régi aranypénzekben a parasztságnál van elrejtve. Ezekkel az optimisztikus adatokkal azonban kiáltó ellentétben állanak azok a teljesen hiteles adatok, amelyek Oroszország teljes gazdasági elzüllesztéséről és a nagy tömegek példátlan nyomoráról szólnak, úgy

hogy azt kell feltételezni, hogy a kitűnő „cservoncok“ csak a népbiztos urak és közvetlen környezetük, no meg az őket védelmező zsoldoscsapatok anyagi jólétét szolgálják, míg a százmilliók tömegek az éhínséggel küzdenek.

Tíz halott a törött tengely miatt.

borzalmas vasúti szerencsétlenség. — Lefejezett holttestek a pályatesten. — Aradi szemtanú a katasztrófáról. — Egy aradi áldozat. —

Clujról (Kolozsvárról) táviratozzák: Az egyik kolozsvári lap munkatársa szombaton este telefont jelentette lapjának, hogy vonatjának egyik III. osztályú kocsija az aranyosgyéresi állomás előtt tengelytörés következtében kisklott. Az emberekkel szabálytalanul tulsufolt vasúti kocsi lefordult a magas töltésről és az óriási lendület következtében darabokra tört. A szerencsétlenséget követő borzalmas percekben nem lehetett pontosan megállapítani az áldozatok számát. A kisklott és darabokra tört harmadosztályú kocsi melletti szomszédos vagonok a hatalmas zökkenésen kívül semmi sérülést nem szenvedtek. Utasaiknak semmi bajuk sem történt. Annál borzalmasabb képet mutatott a kisklott személykocsi. Szerte heverő roncsai között borzalmasan megcsonkított hullák, levágott és szétszelt emberfejek hevertek a véráztatta földön. Kevéssel a szerencsétlenség után segélyvonat érkezett a helyszínére.

Ujabb jelentés.

Clujról (Kolozsvárról) táviratozzák: Az újabb jelentések arról szólnak, hogy közvetlen az alagút bejárata előtt következett a vasúti szerencsétlenség. A tengelytörés következtében a vasúti kocsi kisklott és lezuhant a töltésről. A zuhanás közben a kocsi megfordult a tengelye körül és összezúzódott. A zuhanás ereje rettentő volt, pozdorjává zúzták a vasúti kocsi jobb oldalát. A jobb oldalon ülőkből kerültek ki a katasztrófa áldozatai. A mentési munkák azonnal megkezdődtek. A nagy riadalom lehiggadása után azonnal hozzákezdtek a vasúti kocsiban rekedt szerencsétlenek megmentéséhez.

Eddig kilenc halottat és tizenhat sebesültet húztak ki a romok alól.

A halottak közül négynek a személyazonosságát megállapították. A négy áldozat Stoján Constantin cluj katonája, Dénes Leó kereskedősegéd, Lazarek Helén nevelőnő, Kocsis Mihály cluj magánhivatalnok. A többi halott személyazonosságát nem lehetett megállapítani, arcuk felismerhetetlenségig össze van zúzódva.

A tizenhat sebesült közül háromnak az állapota nagyon súlyos. A sebesülteket a mentővonaton azonnal kórházba szállították. Szigorú vizsgálat indul majd annak a megállapítására, terhel-e valakit bűnös mulasztás a katasztrófa bekövetkeztéért. A vizsgálat eddig semmi pozitív adatot még nem szolgáltatott, de nagy a valószínűség, hogy a tengelytörés nem a katasztrófa előtt következett be, hanem már Cluj-

Az embernek önkéntelenül is eszébe jut a magyarországi vörös uralom ideje, amikor a polgárság és a munkásság tömegei gerstliből tengették életüket, míg a szovjetházban a szövet-vezérek pezsgöztek és lakmároztak.

ről törött tengellyel indult ki a vonat. Több segélyvonat indult a vasúti szerencsétlenség színhelyére.

Aradi szemtanú a katasztrófáról.

Az aranyosgyéresi halálvonattal utazott Aradra Zámory József, a Kelet hírlapiroda kurirja is. Munkatársunk beszélt a szerencsén megmenekült emberrel, aki a következő személyes impresszióit mondotta el a szerencsétlenségről:

— Szombaton este háromnegyed nyolc órakor futott be a vonat Aranyosgyéresi állomásra. Én a mozdony után következő harmadik másodosztályú kocsiiban ültem és ez volt a szerencsém. A vonat Aranyosgyéresi állomásra lett, kinéztem az ablakon és rémülten láttam, hogy az utánunk következő harmadik kocsi, amely III. osztályú kocsi volt, felborulva keresztben fekszik a pályatesten. Rettenetes láрма, kiabálás hallatszott mindenfelé, a kerekék alatti szétronsolt emberi testrészek hevertek, vér szivárgott ki a romok alól, egy-egy fej, láb és törzs ék-telenül elcsonkított maradványai hevertek a sínek között. Az állomás személyzete azonnal segítségül sietett, de a kisszámú személyzet sokat nem tehetett. A vonatról nagynehézzen lekapcsolták a teljesen tönkrement harmadosztályú kocsit és csak kilenc órakor folytattuk utunkat. Este kilenc óráig, tehát a vonat indulásáig még sehonnán semmi fele segítség nem érkezett. Ott hallottam az állomáson, hogy a szerencsétlenséget tengelytörés okozta. A szerencsétlenül járt harmadosztályú kocsi tengelye már a vonat indulásakor nem volt kifogástalan állapotban és nem is lett volna szabad azt a kocsit a többiekkel együtt elindítani.

Munkatársunk beszélt még egy ügyvéddel, aki másnap, vasárnap kereszttulazott Aranyosgyéresi állomáson. Az ügyvéd elmondotta, hogy a hullák még mindig ott hevernek temetetlenül az állomáson a raktárhelyiség előtt. Az ügyvéd hallotta, amint az állomáson beszélték hogy újabb három súlyosan sebesült utközben, míg a kórházba vitték őket, kiszervengett.

Legújabb jelentés szerint aradi áldozata is van a katasztrófának. Mancsigoroszki Lajos munkás. Ez a szerencsétlenség tizedik halottja.

Folyik a vizsgálat.

Clujról (Kolozsvárról) táviratozzák: A sebesültek száma eddig tizenhatsz. Ezek közül háromnak igen súlyos az állapota. A vizsgálat nagy erővel folyik. Eddig nem lehetett megállapítani, hogy kit terhel a felelősség, mert a tengelytörést szenvedett kocsi januárban javítás alatt volt és át-

A megszökött Radics

(Letartóztatták a horvát parasztvezér büntőrsait.)

Zágrábi jelentés szerint az ottani rendőrség pontosan kiderítette Radics elutazásának részleteit és megállapította, hogy kik segítették át Radics Istvánt a határon Magyarországra. A zágrábi rendőrség néhány nappal ezelőtt letartóztatta Spren Jován katonaszökevényt, aki kihallgatása során elmondotta, hogy július 22-éről 23-ra való éjszaka Vecsenaj Iván földműves házában, Gotalgráb faluban látta Radicsot, akit személyesen ismert, több férfi társaságában. Őt felszólították, hogy vigye Radics utazókocsiját Gyékényes állomásra. Ő azonban erre nem vállalkozott, amiért azután erősen összeszidták.

Vecsenaj Iván kettős-birtokos, akinek a magyar határ mentén és Magyarországon is van földje, heismerte, hogy gyakran átjárt Magyarországra és Skrinjar lelkész, Radics-párti képviselő megbízásából állandó összeköttetést tartott fenn a magyarországi szervezetek vezetőivel, akiknek segítségével Skrinjar levelet és újságokat küldött a horvát emigránsoknak. — Vecsenaj ellen az a gyanu merült fel, — amit letartóztatása után ő maga is beismer — hogy Skrinjar képviselő felszólítására Radics Istvánt és még egy férfit, akinek kilétét nem tudja — július 22-ikén éjjel Dombai Pál földműves drnjét házából kocsin a Drávához vitte és a Dráván csónakon átszállította Magyarországra. Augusztus 5-én ruhát is vitt Nagykanizsára Radics után és azt neki személyesen adta át a nagykanizsai állomáson.

A rendőrség azt is megállapította, hogy Radicsot Prclos Milan dúsgazdag zágrábi kereskedő vitte augusztus 11-ikén automobilon Drnjére Dombai Pál házába.

Radics határátlépésének elősegítése miatt Dombai, Antalcs, Seszták, Plavec és Vecsenaj földműveseket letartóztatták és átadták a Koprivnicai járásbírósnak Skrinjar képviselő ellen is megindították az eljárást és Vecsenaj vallomása alapján a parlamenttől kért fogják a képviselő mentelmi jogának felfüggesztését.

Radics menekülésének előzményeként megállapították, hogy a horvát köztársasági parasztpárt vezetője az utóbbi időben merénylőtől tartott, mert több ízben is megfenyegették, hogy megfojgák gyilkolni. Arra is figyelmeztették Radicsot, hogy a horvát nacionalista egyesületnek, a Hanaonak tagjai is megakarják támadni. Végül a parlamentnek mentelmi ügyben hozott határozata is erősen aggasztotta Radicsot, mert letartóztatástól tartott és ekkor határozta el magát, hogy külföldre menekül. A horvát köztársasági pa-

rasztpárt tagjai között visszatetszést keltett Radics eltávazása, mert azzal vádolják a párt, elmöklét, hogy nincs bátorsága a mentelmi jog nélkül eddig vallott politikáját folytatni és távozásával a felelősséget pártjának itthonmaradt tagjaira hárította át.

Rómából jelentik: A *Secolonak*

Aradi ügyvédek az adó kivétel bizottság előtt

— A speciális bizottságok szeptember 10-ig működnek. —
Mérnökök, orvosok, építészek és vállalkozók adója. —

Az aradi pénzügyigazgatóság ma hirdetményt hozsújtott ki, a mely szerint a speciális adókivétel bizottságok munkaidejét szeptember tizedikéig toltta ki. A törvény szerint ugyanis a munkálárokat augusztus végén be kellett volna fejezniök, azonban a meghosszabbítás szükségessé vált a hátralevő adózók nagy számára való tekintettel, amit most az igazgatóság hirdetmény utján hoz az érdekelték tudomására. Az I. speciális bizottság egyetlen napon, 29-én tárgyalja le az összes vidéki ügyvédek és közjegyzők adóját. A bizottság elnöke felkéri az összes érdekelt ügyvédek és közjegyzőket, hogy ezen a napon feltétlenül jelenjenek meg a bizottság előtt még abban az esetben is, ha idézést nem kaptak volna. Igazolók könyveiket és mindazokat a jegyzőkönyveket, amelyeket ház vagy egyéb vagyoni megadóztatásról a helyi adóbizottságoktól kaptak, vigyék magukkal.

Irodalom, művészet

Náni — műszaki szereplőkkel

(Gubits mester jubilált. — Sarkadi Aladár vendégtellepte.)

Eredeti és érdekes ötletet valósítottak meg tegnap este az aradi színház műszaki emberei: színházat játszottak színészek nélkül. A színház mindennapjain a publikum előtt láthatatlan emberek léptek a rivalda lámpasora elé és eljátszottak egy egész estét betöltő három felvonásos szindarabot. Nem úgy, ahogyan hosszú esztendőkön keresztül a kulisszák mögött látták színészkartársaiktól hanem a maguk egyéni feljegyzése szerint. Pátosz nélkül, keresetlen gesztusokkal, s ha néha félszegen, akkor is igazat adtak, mert a *Náni* alakjai sem grandseigneurial mozdulatokkal járnak az életben. A kellékes, a diszletezők, a világosítók, a butoros és a színház kulisszák mögötti népének többi alakjai tettek bizonyosságot arról, hogy nemcsak a kulisszák tologatásához és a kellékek megőrzéséhez értenek, hanem van bennük hozzáértés ahhoz is, amihez ők adják minden nap a keretet. Soha anynyi kedves jelenet még nem játszódott le a színpadon, mint most, amikor a műszakiak elsőrendű szolistákká avanzáltak. A szereplők mindegyike azzal a büszke tudattal sétált a felvonások közti szünetekben a kulisszák mögött, hogy ő most színművészetet produkál és így semmi köze a lámpák kezeléséhez, a diszletek beállításához, a kellékek előteremtéséhez. Miután pedig színeszek nem voltak kéznél, akikkel a viszonyosság elve alapján a kulisszákat tologathatták volna, megesett, hogy percekig nem akadt ember,

azt a híret, hogy Radics Triesztben az olasz kormány képviselőivel tárgyalta az olasz külügyminiszterium hivatalosan megcáfolja és tendenciózus híresztelésnek minősíti. A cáfolat szerint Radics nem hivatalos személy és így az olasz kormány nem folytathat vele tárgyalásokat.

kal, hogy a globális adójuk is azonnal megállapítható legyen. Az ügyvédek és közjegyzők adómegállapítása 26-27 és 28-án lesz. 26-án A-tól K-ig, 27-én K-tól R-ig, 28-án a többieké. Mindenkinek különben írásbeli idézést is küld a bizottság. A *Serb* Sándor perceptor elnöke alatt működő bizottság a földszint 18. számú szobában tartja tárgyalásait. Az I. speciális bizottság ma is több olyan fél adóját állapította meg, akik többszöri idézés dacára sem jelentek meg. Természetesen ezekben az esetekben a bizottság saját belátása szerint olyan adóösszeget állapított meg, amilyent elbir az illető adózó. Az I. bizottság még felszólítja azokat, akiknél az adóbizottságok elhaladtak s adót nem vetettek ki rájuk és idézést sem kaptak a speciális bizottságoktól, a saját érdekükben jelentkezzenek a pénzügyigazgatóságon. A II. speciális bizottság a mérnökök, orvosok, építészek és vállalkozók adóját fogja letárgyalni.

aki a diszletezés munkáját előbbre vitte volna. De azért az előadás pörgő ütemben haladt és a műszaki emberek nem vallottak szégyent szokatlan vállalkozásukkal.

Az előadás középpontjában Kreuzer Michel alakította *Gubits* Fülöp állott, aki tegnap este ünnepelte műszaki működésének 35 esztendőjü jubileumát. Gubits mester, akit már színpadrálépésekor hosszantartó tapsal fogadtak, kitett magáért. Meglátszik rajta, hogy valamikor színészkedett is, mert szívvel és rutinosan játszotta Kreuzer papát. A címszerepben *Hunyady* Bella excellált, aki komoly bizonyosságot tett arról, hogy a kórusból kinőtt és megérett arra, hogy szerepeket játszik. Kellemes hangja, ügyes táncos és játéka, amelyben szív lüktetett, dicséretet érdemelnek. Szepi szerepét *Marinkovics* Lázár komédiázta végig. Kiderült róla tegnap este, hogy nemcsak ügyes mindenese a színháznak, hanem ügyes groteszk táncos is. *Weinberger* A. villanyserelő a ficsur szerepében józsi figura volt. *Lang* Mihály diszletező különösen a csárdás parodiájával hatott és kacagtatott *Zahoray* Antal kellékes, *Weinberger* Ferenc diszletező, *Fövényi* Gyula világosító és *Csabay* Rózsi jegyződőn egészítették ki az igyekvő együttest. A férfi főszerepben *Simon* József segédszínész érdemelte meg többször a tapsot. Vannak benne értékes színészi kvalitások. *Follinusz* az aradi színház tagjainak melegsívű patronája aranyos-kedéllvel és igaz komolvsággal alakította a színház életében névtelenül dolgozó kartásai érdekében. A zenekart *Mühlhans* zenekari direktor dirigálta.

Megemléksére méltó bajtársi szeretettel karolta fel a műszaki személyzet jutalomjátékának az ügyét *Sarkadi* Aladár, aki ismét sok kacajt váltott ki a Mandl mulató parodiájával. *Sarkadi* kíséretére Csányi Mátyást kérték fel, akit kocsin hoztak a színházhoz. Csányi azonban az inkollégiális magatartás eklatáns példáját követte el azzal, hogy amikor megtudta, miről van szó, hátat fordított a színháznak és elment a Központba. A rendezők a nézőtérén véletlenül jelenlevő *Komlós* Elemér zeneszerzőt kérték fel, hogy a kíséretet vállalja el, aki eleget is tett a kérésnek. (b. i.)

Kreccányi ötvenéves jubileuma. Budapestről táviratozzák: Kreccányi Ignácz színgazgatót, a budapesti városi színi igazgatóját szombat este ünnepelték abból az alkalomból, hogy ötvenéves színészi jubileumát tartotta. A budai színpadon folyt le a megható ünnepség.

Molnár Ferenc új szindarabja. Budapestről táviratozzák: Molnár Ferenc új színművét, amelynek címe „A vörös malom”, október elején mutatja be a Magyar Színház. A fantasztikus tárgyú darab főszerepeit Somlay Artur, Darvas Lili, Tarnai Ernő, Pécsi Blanka és Gellért Lajos játssza. „A vörös malom” próbáit már a jövő héten megkezdik.

Haladás-előadás. Külön érdekessége volt szombaton a Haladás műsorának dr. György János tanár előadása. A társadalom megújodásának morális lehetőségeiről tartott két részletben igen tartalmas szabad-

Utazás közben.

(Lazul a fegyverem a volt Acsev. vonalon.)

A napokban az egyik volt Acsev vonalon utaztam. Nem szemleuton voltam, ellenőrizni a közlekedési szolgálat hiányosságait, csupán azt tapasztaltam nagy meglepetéssel, hogy nemcsak kisebb állomásokon, de a nagyforgalmu Santannan (Ujszentannán) sem világították ki az állomást. A teljes sötétben nem égett egyetlen lámpa sem. Eltekintve ettől, igen érdekes beszélgetést hallottam, erről írok itt.

Az utazó ember kénytelen-kelletlen tanuja sokféle beszélgetésnek. Az egyik asszony különös élvezettel meséli el az urának, hogy egy jelen nem lévő másik mivel festi a haját. A másik sarokban gyerekápolásról beszélgetnek, ki Nestlét, ki pedig tejben főtt nulláslisztpépet használ tápszerűül. Amott igen halkán egy vasutas felesége beszélget. Közel ül hozzám, de csak akkor hallom szavát, ha a beszéd hevében kissé elragadtatja magát. Alig néhány mondat csak, amit így meghallottam, de elegendő ahhoz, hogy a nagy nyilvánosság érdeklődését felkeltse.

előadást. Frank Margit „Imá”-ja szép és hatásos volt. Zeneileg igen kiemelkedő esemény volt Farkas Mariska tanárnő hatalmas technikájával imponáló zongorajátéka. Beethoven sonatát és egy súlyos Liszt-darabot játszott a közönség zajos elismerésétől kísérve.

A marosvásárhelyi színház együttese nem Sibiuban, mint ahogy előbb tervezték, hanem Alba-Iulián (Gyulafehérváron) kezdi meg szeptember 1-én előadásait. Szabó Pál, Marosvásárhely és körletére concessionált színgazgató, Kardos Andorral, mint művezető-igazgatóval, aki egyben nagystíliú színpadi rendező is, már befejezte a fargulmuresi színház személyzetének megszervezését. A válogatott művészekből álló társulat névsora a következő: Kálmán Sári, Erényi Böske, Zilahi Irén, Mihuleszku Lili, Keleti Gizi, Kiss Mariska, Novák Irén, Orbán Ibi, Gellért Irén, Daka Anna, Halmos Mici, Jávor Alfréd, Misoga László, Hevesi Miklós, Szántó Jenő, Gvőző Alfréd, Inke Rezső, Olasz Lajos, Kóváry Emil, Rubinszky Jenő, Dálnoky Viktor, Bánáti-Ede, Tierjer (Török) Vilmos, Jakabffy Dezső operett-főrendező, 14 kardonok és 8 kardonok. Freund Lajos első karmester, Zsiros István második karmester, Jenőfy Tusi sugó, stb., stb. megfelelő műszaki személyzettel. Előreláthatólag a kitünően megszervezett marosvásárhelyi társulat Kardos Andor nívós vezetésével minden kétséget kizáróan egyike lesz a legjobb erdélyi színtársulatoknak.

Amit ez a pár szaggatott mondat elmond, az valóságos korrajz. A régi Acsev. tisztviselők fegyelmettségének európai híre volt, aki belga, japán, angol csak meglátogatta az Acsev. vonalat, hogy a legmodernebb motoros-vonatof tanulmányozzák, mind elragadtatással beszélt a bámulatos pedáns fegyveremről.

Megakarták vesztegetni Gritta rendőrprefektust.

— Kétszáz ezer leifoglalása. —: Szenzációs jelenet egy aradi bankban. —

Már pedig bizonyos az, hogy a magánvasutnak képzett alkalmazottai voltak, akik az államvasutak részére is hozzáértő munkát tudnak adni. A nagyközönség érdekei ellen követ el bünt, aki a szakértelem kicsinyes, személyi okok miatt mellőzni meri, aminek irtózatossága lesz az, ha a napirenden lévő vasuti katasztrófák sorozata erre az eddig még biztonságos vonalrészre is kiterjed.

(KÖ)

Külföldi sportesemények

Budapestről táviratozzák: A MTK. nemzetközi atletikai versenyén a nemzetközi jellegű **Weilheim** (Wac) bécsi gátfutó, rekorder adta meg. A verseny kiemelkedő eseménye **Kurunczy** szenzációs 400 méteres futása. Az eredmény a rekordnál jobb, de hátszél miatt valószínűleg nem hitelesíthető. A 110 méteres gátfutásban **Weilheim** (Wac) 15.8 másodperces idő alatt győzött. A 400 méteres gátfutásban **Kurunczy** 49.7 mp. idő alatt lett első. Az országos rekord 50 mp. **Kurunczy** szédületes frammal kezdett, a fordulóban ellenszéllel küzdött, a második fordulóban viszont a hátszél fokozta előnyét és 15 méterrel a világvízonlatban is jó idő alatt győzött.

Budapestről táviratozzák: A kettős ünnep főattrakciója a **Helias** (Magdeburg) és Budapest közötti uszó és vízipólo kétnapos mérkőzés, valamint a magyar-német válogatott vízipólo mérkőzés, amely szép számu közönség előtt a Császár-fürdőben folyt le. Az első nap eredményei a következők: Budapest és Magdeburg közötti négyszer 66 méteres gyorsuszó-stafétában első Budapest csapata 2 p. 43.2 mp. A városok közötti négyszer kétszáz méteres gyorsuszó-stafétában első Budapest 10 p. 18.8 mp. A Budapest-Magdeburg közötti vízipólo-mérkőzést 6:1 arányban Budapest nyerte.

Budapestről táviratozzák: Az őszi football-szezon első nemzetközi mérkőzése Finnország és Magyarország között huszonöt ezer főnyi közönség előtt az üllői-uti pályán zajlott le. A magyar csapat a játékosok külföldre való özönlése miatt legjobb tagjait nélkülözve, így **Orthot**, **Molnárt** és **Plattkot**, de a fiatal erőkből összeállított magyar csapat így is derekasan győzött. Az első félidőben a finnek voltak fölényben és a magyar csapat nehezen kapott lábra. A második félidőben a magyar csapat lendületes támadásba fogott és irányát mindvégig fokozta. Végül a magyarok 3:1 arányban győzelmet aratnak a kifulladásig feleltek.

Mozifilmre való rövid detektívdráma játszódott le szombat este egyik aradi bankban. A kép annál érdekesebb, mert annak egyik főszereplője **Gritta** Ovidiu rendőrprefektus, akinek jóakarátát több letartóztatott egyén érdekében hatalmas köteg pénzekkel akarták megvásárolni.

Az történet ugyanis szombat délután, hogy egy ur megjelent **Gritta** rendőrprefektusnál, akit arra kért, hogy több letartóztatásban levő egyént bocsásson szabadon, hivatkozva azok megrongált egészségi állapotára és arra, hogy vagyoni viszonyaik kellő garanciát nyújtanak, hogy szökésüktől tartani nem kell. Ennek ellenszolgáltatásaként 200.000 leit helyez letétbe az egyik aradi banknál az ő rendelkezésére.

Aradon már a házasság is luxus.

— 1200 lei egy pár jegygyűrű. —: Milyen ajándékot adhat ma a vőlegény menyasszonyának? —

Hogy a házasság ösödök óta a legnagyobb luxus, az már mindenki előtt tudott dolog. A feleség eltaratása egy-egy házassági költségvetésben hatalmas summával szerepel s a férfiak mind megegyeznek abban, hogy: „az asszony menyeyi kincs, jó: hogy ha van, de jobb: ha nincs.” De nem mondható valami ártatlan szórakozásnak a vőlegénységi állapot sem. Az ékszerészek minden időben igen drága emberek voltak és a sárgán villogó arany, meg a káprázatos briliáns nemsokára már a mesék közé tartozik. Ha egy jobb sorsra méltó vőlegény betoppan egy ékszerüzletbe, hogy szerelmesének valamilyen szép ajándékot vásároljon, kissé megdöbben. Ezresekéről hall, meg tízezekekről és legtöbb esetben búsán távozik.

Nem lesz érdektelen kissé széjjelteltekinteni a drágaságok birodalmában, ha már nem is veszünk csillogóan szép ajándékot, de legalább kissé tájékozódunk az áráról. Egy karátos fehér tiszta briliáns, amit az ékszerkereskedelemben amsterdami csiszolású könek neveznek, csekély 22 ezer lei, ha nagyobb a kő, karátonként emelkedik az ára. Az ugynevezett sárga briliáns, amely szögletesre van csiszolva, karátonként 6000 lei, egy karátos fehér briliáns, amelynek a csiszolása nem teljesen prima, szintén belekerül 12 ezer leibe. Egy karátnyi briliáns több darabból 3-tól 7 czerig. A legkisebb briliáns gyűrű, amelynek köve egytized karátnyi, ma 800 leibe kerül. Az igazgyöngynek Aradon nincsen piaca, miután ebből az áruból kevés kerül ide. Mindazon-

Gritta rendőrprefektus szinleg belement a dologba. Este hét órakor magához véve **Janca Traian** és **Giurgiu** rendőrkomisszárokat elment a bankba. Előzőleg azonban hivatalosan megvizsgáltatta magát a rendőrtisztviselőkkel annak megállapítása végett, hogy nincs nála pénz. Ezután a két rendőrtisztviselő a kijelölt rejtékhelyen elhelyezkedett és a rendőrprefektus megjelent a bankban, ahol felvette a letétbe helyezett 200.000 leit. Adott jelre a rendőrtisztviselők előjöttek rejtékhelyükről, bementek a bankba, ahol a rendőrprefektus az ő jelenlétében lefoglalta a 200.000 leit. A megindult vizsgálat megállapította, hogy a kérdéses bank, illetve annak tulajdonosa az egész ügyben csupán a jóbiszemű közvetítő szerepét játszotta.

által egy ötven szemből álló nyaklánc, amelynek egy-egy szeme alig borsó nagyságu, 12—25.000 lei. Nagyobb gyöngyök már unikumszámba mennek Aradon és az ékszerészek nem is szívesen foglalkoznak ezzel a drága holmival. A drágakövek közül még csak a rubin képezi adásvétel tárgyát. — Ennek a biborpiros könek karátja 800 leibe kerül. Smaragd karátja 1000 lei, opál, zafir, ametiszt nem ciki. Magas árt érnek el még a kamea kövekkel is. Egy kameából készült szép brosstü 1500—4000 lei. Az imitált drágaköveknek aránylag elég nagy keletjük van. Ezekből már 100—200 leiert szép darabot lehet kapni.

Drága jószág ma az arany is. Grammját az ékszerészek 100—125 leiert árusítják és egy-egy aranytárgyat a fazon 100-tól 500 leig terjed. Jegygyűrű párja ezer-ezerkétszáz lei. Zavarba jön ma az a vállalkozó szellemű ember is, aki valamilyen ajándékot akar venni. Karkötő, gyűrű, lánc, óra vagy egyéb értéktárgy 500 leimél kezdődik és zárul 5000 leimél. De még ezért az összegért sem lehet valamilyen kiválóan értékes tárgyat kapni. Nagy keletje van a borostyán és galarit (elefántcsont-utánzat) tárgyaknak. Ezekből elég tetszetős és izléeses tárgyakat hoznak forgalomba. Borostyán- és galarit-láncok és karkötők divatosak ma és alig kerülnek néhány száz leibe. Az óra sem mondható nagyon olcsónak. Schafhauseni duplafedelű aranyóra 5-től 10 ezer leig, omega arany 6000, doxa 4500 valamire való jó ezüstóra 800 leimél kezdődik.

Érdeklődünk néhány éksze-

résznél, hogy történik-e intenzív ékszervásárlás? A válasz majdnem mindenütt ez volt: „Ugyan kinek van ma pénze ékszerekre.” A szegényebb néposztály nem engedheti meg magának ezt a luxust a gazdagabbak pedig nem vásárolnak. A középosztály lassankint eladogatja kis aranyát és értéktárgyát, ma mindenki csak elad, venni senki sem akar. A csillogó szép briliánsok már nagyon mesz szire távolodtak tőlünk, maholnap már elérhetetlen távolságban tündökölnék...

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Megadózott kultúra.

(A Zenekedvelők és Filharmonikusok közgyűlése.)

A Zenekedvelők Egyesülete és az Aradi Filharmoniai Egyesület tegnap délelőtt tartották rendes évi közgyűlésüket a városi zeneiskola helyiségeiben. A Zenekedvelők Egyesületének közgyűlést a távollévő báró **Neuman Dániel** elnök helyett **Scherhag Ernő** alelnök, a Filharmoniai Egyesületét dr. **Manó Vilmos** elnök nyitotta meg. Mindkét egyesület választmányi jelentését dr. **Goldzieher Albert** titkár, a városi zeneiskola igazgatója terjesztette elő. A jelentés megemlékezett arról, hogy a Zenekedvelők Egyesületének tulajdonát képező városi zeneiskolában a drágaság növekedése miatt a tandíjakat mérsékelten fel kellett emelni. A Filharmoniai Egyesület jövő esztendői programjára nézve azt az előterjesztést tette dr. **Goldzieher**, hogy véglegesen csak **Unger Mór** karmester szabadságáról való hazatérése után döntsenek. Tervebe vették, hogy a jövő szezonban az eddigi négy orkesztrális hangverseny helyett három orkesztrális hangversenyt és három kamarazeneestélyt rendez az egyesület. A kamarazeneestélyek a régi **Unger-Mütermüller** vonósnégyes felélesztését jelentenek. A pénztári jelentéseket **Dóka Miklós** olvasta fel, amelyek beszámoltak arról, hogy az elmúlt esztendő 12 ezer lei deficittel zárult. Bejelentés tárgya volt még az a körülmény, hogy amíg a múlt esztendőben elengedték a 32 százalékos végleges adó felét és csak 16 százalékot kellett minden jegy után fizetni, addig az idén az erre vonatkozó kérvényt a pénzügyi hatóság elutasította és így a jövőben 32 százalékos állami jegvadót kell fizetnie ennek a kulturális intézménynek is minden hangversenye után. A tisztújítások során ismét az összes tavalyi funkcionáriusokat választották meg, csupán a Filharmoniai Egyesület választmánya szorul kiegészítésre, a mennyiben az Amerikába távozott **Zoltan Mátvás** helyére **Fiedler Imrét** választották be.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

— Hol működnek az adóhivatalok? Az aradi adóhivatalok holnap, kedden délelőtt a következő utcákban folytatják munkájukat: az I. Ségában, a II. visszamaradt tételeket dolgoz fel különböző utcákban, a IV. a Bulevardul Regina Maria-n (Andrássy-téren), a VI. Vasile Stroiescu (Teleky) utcában, a VIII. Romul Velicju (Lipót) utcában s ennek befejezése után a Porumbaru (Knezich Károly) utcában, a VIII. a Fehérvári (Gvár) utcában, a IX. a Capitan Ignat (Kapa) utcában a 2. számtól fölfelé a város oldalán

HIREK.

Nincs lakásrekvirálás.

(Beszállásoló bizottság alakul Aradon.)

A napokban rendelet érkezett a város vezetőségéhez, amely kimondja, hogy a rekvirálás véglegesen megszűnik. Ujabb rekvirálásnak nincs többé helye. Azok, akik rekvirált lakásokban vagy butorozott szobákban laknak, megtartják eredeti jogcímüket mindaddig, amíg újabb törvény erre nézve nem intézkedik. Ujabb rekvirálás azonban nem történhetnek már. Hogy a tisztviselők érdekeit azonban a város vezetősége kellőleg képviselhesse, a minisztérium egy beszállásolási bizottság megalakítását rendelte el. De ez a bizottság sem működik állandóan, hanem csak szükség esetén hívandó össze.

A bizottság tagjai a törvényesek egy bírása, a közönség képviselője és a helyőrség egy tisztje. Az ülésen az önközi tisztet a város polgármestere tölti be. A bizottság csak akkor mondhatja ki az elszállásolást, ha kivételes állapotok ezt szükségessé teszik. A megüresedett lakásokat a város polgármestere lakatalának be kell mutatni és ha van tisztviselő, akinek semmilyen lakása nincsen, aki hajléktalan és akinek rendkívüli helyzete indokoltá teszi, hogy a bizottság a megüresedett lakásba beszállásolja, akkor a bizottság igénybe veheti a lakást a tisztviselő számára. Lakáscseréről nem lehet szó. A rendelet kimondja azt is, hogy a bizottság elnökének döntés előtt a háztulajdonost meg kell hallgatnia és meg kell egyeznie a hérrre vonatkozólag, mert a háztulajdonosnak szabad kezét enged a rendelet.

— Igazságügyi előléptetések. Az igazságügyminiszter ma Aradra érkezett leiratában Tóth Sándor chisibai (kisiendi), Muralescu Coriolan beai de crisi (körösányai), Costan György krisiai (világosi), Voştinár Mihály aradi, Ruszka János körösányai, Hedesan Traján pecicai (pécskai) és Ciur Ersilia brádi igazságügyi tisztviselőket a X. fizetési osztályba léptette elő.

— A rokkant-nap. Vasárnap a jóteknony aradi uriaszonyok a főtalonon felállított sátorban a hadiözegek, hadiárvák és hadirokkantak javára gyűjtést rendeztek. Az agilis uriaszonyok és urileányoknak a nemese cél érdekében kifejtett munkája a legteljesebb sikerrel zárult, mert az adakozásokból összegyűlt összeg meghaladja a harmincezer leit.

— Madách Imre leánya meghalt. Losoncról jelentik: Fabriczy Pálné szül. Madách Jolán, a nagy magyar költő fiatalabbik leánya, hosszas szenvedés után 13-án délután 6 órakor Losoncon meghalt. Az apja nagy emlékének élő, finomlelkű uriaszony még megélte a centennárium szép ünnepségeit s bár az országos ünnepélyen már személyesen nem vehetett részt, fogadta a rendezőbizottság tisztelgő látogatását. E hó 15-én délután nagy részvét mellett temették el.

— Varga és Rosenfeld villanyszerelő cég, amely a Neuman-ház fővezetékét szereli, felhívja a lakók figyelmét, hogy a lakásukba való villanyvezetést jutányos árban eszközözi.

Poincaré válaszolt Stresemannak.

— Franciaország követeli a kötelezettségek betartását. —

Párisból táviratozzák: Poincaré a charlevillesi siremlék felavatásán tegnap nagy beszédben válaszolt Stresemann kancellárnak. A szövetséges államok közvéleménye szembe kell, hogy szálljon azokkal az agitációs kísérletekkel, amelyek a szövetséget részekre akarják bontani. Csak biztos alapon lehet Európa gazdasági egyesülését helyreállítani, de ez a biztos alap a béke-

— Az emigránsok elleni vádirat. Budapestről táviratozzák: A Magyar Távirati Iroda jelenti: A bécsi emigránsok vezetői ellen benyújtott vádirat ügyében az igazságügyminiszter felkivánta a budapesti királyi ügyészségtől a vonatkozó bünygyi iratokat s a vádirat áttanulmányozása után utasította a királyi ügyészséget, hogy a vádirat indoklásából mellőzze a nem tisztán bünygyi vonatkozású s így a bünygy szemponjtából szükségtelen, kizárólag külügyi politikai természetű fejtegetéseket.

— Az Aradi Atlétikai Club szombati telepünnepélye nagy erkölcsi és anvenci sikert hozott Arad egyik legkedveltebb sporttegyesületének. A hatalmas és agilis rendezőgárda mindenről gondoskodott, hogy a jelen volt nagyszámu közönségnek kedvessé és emlékeztetéssé tegye az AAC. napot. A különféle sátorokban a legszébb aradi uriaszonyok szolgálták fel a finom italokat és jobbnáljobb falatokat. Érdekes látvány volt az egyesület csapatjainak felvonulása, amelyet a közönség lelkes óvációban részesített.

— Menetrend-változás. Az arad-brádi 107. számú személyvonat indul 13 óra 45 perckor Aradról, Csermőre indul 17 óra 22 perckor. A gurahonci gsvormotor Brádiig közlekedik, Borosmonon van csatlakozás a csermői vonathoz. A gsvormotor, mely eddig Gurahonról jött, most Bradról indul reggel 5 órakor, Aradra érkezik 8 óra 50 perckor. — A megváltozott aradi, gurahonci, brádi és cermeiui vonatok indulását és érkezését tartalmazó új zsebmenetrend már kapható.

— Dr. Groszman Emil, a tüdőbeteg gondozó intézet főorvosa szahadságáról haza érkezvén, rendel d. u. 3½—5-ig és tüdőbetegeknek külön 12—11-ig Strada Horia (Széchenyi-u.) 10. sz. alatti lakásán.

— A kézigránatos betörő. Vajda György rovottmultu gonosztevőt, akit néhány nappal ezelőtt a rendőrségnek sikerült elfognia, ma kísérték át az aradi királyi ügyészségre. A veszedelmes rabló legutóbbi szolgálat helyén is nagy összegekkel károsította meg gazdáját. A rendőrség előtt tett vallomásaiban Vajda György beismerte, hogy Bódy Bódogot, akinél nemrég mint szobaninas volt alkalmazásban, meg akarta mérgezni és teliesen ki akarta fosztani. A rendőrség detektívjei házkutatást tartottak Vajda pecicai (pécskai) lakásán, ahol nagymennyiségű municiót, mindenféle rablószerszámokat, kézigránatót és egy literes üvegben feloldott sztrichint, a legerősebb mérgek egyikét találtak. A vizsgálóbíró holnap hallgatja ki a letartóztatott gonosztevőt.

— Diana sóborszesz mindenki-
nek nélkülözhetetlen.

szerződések lojális végrehajtása. Stresemann kancellár azzal vádol bennünket, hogy mi izgatjuk fel Németországot. De nem akarja tudni, hogy a provokálás onnan jött. Mert Németország az, amely fizetésképtelennek akarja magát feltüntetni. A miniszterelnök beszédét azzal fejezte be, hogy Franciaország a szerződésekben előírt kötelezettségek betartását továbbra is követelni fogja.

— Késelés az éjszakában. Borsos Nándor aradi iparostályvezető tegnap a micalacai Faller-féle vendéglőben mulatott. Éjjel után megindult lakására, de a Radnai-úton a villanygyár előtt tüdőszurást kapott és elájult. A rendőrséget beszállította a közórházba.

— Mosdászhoz, fürdéshez, minden jóízű ember Brázav kölnivizet használ: kellemes, decens illata folytan rendkívül népszerű. Mindenütt kapható.

— Lazarovitz H. Lazar timisoarai (temesvári) nemzetközi ügynökség aradi fiókja megnyitott (a városi színházban). ahol a tengerentúli utazásokra vonatkozólag mindennemű felvilágosítás díjtalanul beszerezhető.

— Új döntések az árak maximálásáról. Az új árdrágítási törvény alkalmazását ellenőrző állandó bizottság, amely a kereskedelmi miniszter mellett működik, a következő döntéseket hozta: Maximálni csak a bármely fajta édes tej árát lehet, ellenben nem maximálhatók termékek, a tejfel, turó, vaj, stb. Nem esik a maximálás tárgyát képező „hús” fogalma alá a szárnyvas és a szárnyvas-hús, kizárólag csak a marha, borjú, sertés, juh, ürü és bárányhús ára maximálható. A fürdők és gyógyhelyek részére a miniszter, vagy a községi hatóság által megállapított tarifák és az állandó bizottságnak felelőssége esetén ezekre vonatkozólag hozott döntései csak az ideai szezonra érvényesek és hatálytalanok a következő évekre. Ha megfelelőbbé válna a közéleti hatóság maximálási rendeleteit, hivatalból fel kell terjeszteni a felelősség mellett az ármeghatározások alapjául vett kriteriumokat. Ha a tényállás felvételére jogosított hatósági személy a nála tett feljelentést alaptalannak találja, erről 3 példányban köteles felvenni a jegyzőkönyvet s ezekből egyet a panaszolt-nak, egyet a panaszosnak kiadni, egyet pedig megőrizni. A panaszos evel az ügyészséghez, vagy a helybeli járásbíróshoz fordulhat s ezek, ha helyét látják, újabb nyomozást folytatnak le, vagy rendelkez el. Aradon a törvénynek megfelelően egyelőre csak a liszt és kenyér maximáló rendelete jelent meg.

— Agyonsújtotta a villám. Ma jelentették az aradi ügyészségnek, hogy Mócz Mihály rosiai földművest a villám agyonsújtotta. Az ügyészség megadta a temetési engedélyt.

— Veszályban a német nyomdaipar. Berlinből táviratozzák: A nyomdász munkások jelenlegi fizetése meghaladja a békebeli aranyparitás háromszorosát. Ez a körülmény arra kényszerítette a nyomdatulajdonosok nagy részét, hogy üzemeiket beszüntessék, mert a túl magas személyzeti fizetésekkel előállított óriási kiadások miatt nem tudják azokat fenntartani. Őt nyomda-

tulajdonos már el is bocsájtotta munkáit.

*Hamis Lábellenit babylononak,
Minden cipész tudja!*

A vén szatir.

(Egy aradi kisleány megrontója.)

Ziegler Izrael ismert aradi kövacs mestert ma beszállították az aradi ügyészség fogházába. Az öreg hatvanöt éves ember tegnapelőtt egy távoli rokonának tizenegy éves kisleányát bántalmazta. A kisleány gyakran járt rokonához, többször ott is aludt. Tegnapelőtt Ziegler Izrael ittasan tért haza éjjel után lakásába. A kisleány ott aludt a rokonoknál, akik azonban hajnalban elutaztak Aradról és a kisleány egyedül maradt az öreg emberrel. Ezt az alkalmat használta fel az ittas ember bestialis tettének keresztülvitelére. Merényletet követett el a gyermek ellen, aki betegesen tért reggel haza szüleire. Faggatni kezdték szüleit, akinek elmondotta, hogy miként kinezta meg az öreg ember. Feljelentést tettek az államrendőrségen, amely Ziegler Izraelt őrizetbe vette és megindította ellene az eljárást. Kihallgatása alkalmával először tagadta tettét, csak a kisleány szembesítése után tett beismerő vallomást és azt hozta fel védelméül, hogy a merényletet ittas állapotban követte el és a részletekre sem emlékszik. Ziegler ma adták át az ügyészségnek, amely indítványt tett a súlyos büntényt elkövető ember további fogvatartására. A vizsgálóbíró holnap hallgatja ki Ziegler-t és ugyanakkor hoz határozatot az ügyész indítvány felett is.

Mozi.

• Titkok szigete az Apolló-színházban. Kedden és szerdán a megírdetett Ilonka című darab helyett új műsort tűzött ki az Apolló-színház, minthogy annak bemutatása technikai nehézségekbe ütközött. — Gyönyörű, 5 felvonásos filmjátékot vetít az Apolló Titkok szigete címen: a tenger közepén van a sziget s csodálatos történetek színhelye és csodálatos titkok hazája. A kép élvezet bennünket a tengeri tájak mellett a regények szigetére és feltárlja titkait. Mindez egy elragadó mese keretében, amelyet mint vezető színészek Karl Frölich és Walter Supper csodálatos művészettel interpretálnak. A darab csak kedden és szerdán marad az Apolló műsorán.

• A kék lámpás az Urániában. Az Uránia színházban szenzációs öttevónásos filmdráma kerül kedden és szerdán bemutatásra. A kék lámpás, amelynek főszerepét a mozilátogató közönség dőledgetett kedvence, Henry Porten játssza. A fényes lámpák és a szinpad hazug világa mögött igaz élet folyik és megrázó tragédiák játszódnak le. Egy ilyen tragédia a Sténiárdt Sabin és Ellen élete, amelynek története képezi a kék lámpás meséjét. A modern technika és filmművészet minden eszközével készített pompás kép csak két napon kerül bemutatásra az Uránia színházban.

Az újból feleledt Hámory—Mladin-pör.

Mit mond Mladin Miklós felesége? — Pórtelvével öt év után

Egyedül az *Aradi Közlöny* számolt be arról a szenzációsnak ígérkező eseményről, hogy újrafelvételi kérelmet adnak be a *Hámory-Mladin*-féle bünperben, amelyből kifolyólag *Mladin* Miklós kurticsei korcsmárost öt esztendő börtönrre ítélték, mert 1918-ban revolveres merénnyel súlyosan megsebesítette *Hámory* László dr. akkori országgyűlési képviselőt. *Mladin* Miklós képviselőtében *Marsieu* Jusztin dr. aradi és *Radulescu* Bucuresti ügyvédek viszik új tárgyalás elé az érdekes ügyet. Mint megírtuk, a bünügyben eddig megindított kutatás megállapította, hogy szabályellenesen került a nagyváradi esküdtbíró elé az ügy, a továbbiak során azt is megállapították, hogy az aradi esküdtbíró határozatát, amely felmentette a merénylő kurticsei korcsmárost, senki sem támadta meg, nem éltek ellene semmiségi kifogással és így indokolatlan volt az a felsőbb intézkedés, hogy a szolnoki, majd később, hogy a nagyváradi esküdtbíró előtt új tárgyalás alá vegyék az ügyet.

Mladin Miklósné, a nagy per egyik főszereplőjének felesége ma *Aradon* járt és az *Aradi Közlöny* munkatársának alkalma volt vele a régi perrel és a perújításról beszélgetést folytatni.

— A gyerekek miatt kérem, — mondotta *Mladinné*. — A gyerekek már nagyok lettek és atyjuk becsületét tisztán kívánják látni. Már korábban be akartuk adni az újrafelvételi kérelmet, de akkor *Marsieu* dr. prefektus volt és a családban mindenki ragaszkodott ahhoz, hogy *Marsieu* dr. vigye az új pert, mert annak idején is ő fáradt sokat az ügyben és neki köszönhetünk akkor minden elért eredményt. *Aradon* fel is mentette férjemet az esküdtbíró, csak *Váradon* ítélték el, de arról nem is beszélünk, hogyan.

— Elmondhatom a bünper előzményeit is, ha éppen azt kívánja, bár írtak róla annak idején eleget a lapok. Hát az uram vitte győzelemre 1906-ban *Herczeg Ferencet* a választásokon, 1910-ben is, amikor *Desseffy Aurél* gróf volt az ellenfele, az uramat szemelték ki főkortesnek. *Hámory* László 35000 koronát adott át a választás költségeire és arról az elszámolás végett egy aláírást kért, amit egy tiszta, üres papírosan adott át neki az uram. *Herczeg Ferenc* győzött és mi többször is kértük vissza a papírt, de nem kaptuk. Hét évig aztán nem történt semmi. Akkor egyszerre kérte tőlünk *Hámory* a 35000 koronát. Betábláztatta a házainkra, és ekkor már ki akar

tuk fizetni, hogy három házunkat eladtuk és a vevőket *Hámory*hoz küldtük fizetni. Az nem fogadta el és az árverésen két 14 ezer koronás házunkat negyedáron 3—3 és fél ezer koronáért kótyavetyélték el. Azt a házat, a miben mi laktunk, egy rokonunk vette meg, de *Hámory* utóajánlatot adott be és ő szerezte meg a házat. Másnap jött az írás, hogy költözzünk ki, mert kárhatalommal lakoltatnak ki bennünket. Hát borzasztó volt a helyzet nálunk és ilyen feldúlt kedélyállapotban találkoztunk az uram *Hámory*val a kurticsei képviselőtestületi ülésen, amelyen mint képviselőtestületi tag vett részt az uram. Itt összevesszük egymással, szó szót követett és az uram rálőtt. Nagy tragédia volt ez akkor nekünk is és egész összetörtünk, amikor az aradi felmentés után jött a súlyos nagyváradi ítélet.

Igy mondta el *Mladinné* a perújításra kerülő revolveres merénylet történetét. Kíváncsiak voltunk dr. *Hámory* László előadására is, de ő jelenleg *Constanzában* nyaral, aki volt ellenfele nejeinek nyilatkozatára bizonyosan másképpen ismertetné a történeteket.

Walsin—Esterházy.

(Meghalt a Dreyfuss-pör koronatanuja.)

Szükszavu párisi távirat adja hírül, hogy *Walsin-Esterházy* őrnagy, a *Dreyfuss-pör* hírhedt koronatanuja, a legnagyobb nyomorban meghalt. *Walsin-Esterházy* hamisított okmányai alapján indult meg a pör *Dreyfuss* *Alfréd* kapitány ellen, akit *Cavenbe* száműzték. Az ártatlanul elítélt katonatiszt érdekében *Franciaország*, akkor legnagyobb írója: *Zóla* *Emil* a legkiválóbb francia elmék, akiknek sikerült kicérőszakolniuk a pör újrafelvételét. Az affér új felzavarta a szenvedélyeket, hogy *Franciaország* két pártra szakadt. Az új tárgyalás során, már nem *Dreyfuss*-ról volt szó, hanem arról, hogy a reakciók vagy a haladó szellemek győznek-e? Az egész világ feszült érdeklődéssel várta a rennes-i hadtörvényszék ítéletét, amely felmentette az ártatlanul meghurcolt katonatisztet és megpecsételte a francia reakciók kudarcát. A nagy pörnek sok lélekemelő momentuma, de még több sötét részlete volt. Talán leggyözületesebb *Walsin-Esterházy* szereplése. Akkoriban sokat írtak a hírhedt ember magyar származásáról. Kiderült, hogy az őrnagy egy *Walsin* nevű francia tiszt és egy *Esterházy* grófnő házasságából származott és anyja nevét is felvette. Egyéb vonatkozása sem a magyarországhoz, sem az *Esterházy*-családhoz nem volt. A pör után *Walsin-Esterházy* nyugalomba vonult, elűnt a közéletről. És most a rég elfeledett életéből. Ahová már régebben elmentek *Zóla* *Emil*, a pu-

ritán jellemű *Piquard* ezredes, az öngyilkos *Henry* alezredes, *Labory*, a híres védőügyvéd és a nagy pör többi szereplői.

Vasut engedély nélkül.

(Megbüntetett aradmegyei erdőtulajdonos.)

*Arad*megye alispán hivatal szigorú bírsággal sújtott egy erdőkitermelő vállalatot, amely a hatóságok tudta és beleegyezése nélkül iparvasuti vonalat épített. *Tiegermann* *Herman* konopi erdőtulajdonos nagyobb kőtest csinált a *Haza* *Fatermelő* részvénytársaság igazgatóságával, amely szerint a konopi vállalkozónak több ezer vagon kellett volna szállítania a *Fatermelő*nek, amely azt *Magyarországra* exportálta volna. Két évvel ezelőtt hozzáfogott a kitermeléshez *Tiegermann* és most akarta a fát leszállítani. Egy nyolc kilométer hosszú keskenyvágányu iparvasutat épített, amely több megyei és állami uton haladt keresztül. Az elmúlt héten egy megyei bizottság járt künn *Konopon*, amely meglepetéssel állapította meg, hogy bejelentetlen iparvasút fut a konopi állomásig. A megye vezetősége most arra kötelezte *Tiegermann*ot, hogy a vágányokat szedesse fel, egyben pedig huszezer lei bírsággal sújtja. Az ügyről jelentést tesznek a miniszternek is.

Közgazdaság.

Lanyha a vaitutapiac.

A dollár ára *Bucurestiben* 225 lei, a svájci franké pedig 40 lei volt, ma, tehát az effektív nyugati valutákért 245—250-es zürichi devizajegyzőnek megfelelő paritásban árusítják. *Aradon* hasonlóak az árak. De a világparitásnál olcsóbb áron sem lehet vevőt kapni, mert a leu emelkedésével a külföldi értékek további erős esését várják. A német márka a nyitásnál kis emelkedést mutatott, de a zárvatnál visszasüllyedt *Zürichben*, a francia frank kissé emelkedett. Az aradi piacon az irányzat ma is lanyha és további olcsóbbodást várnak.

Aradi valutaárak. (Augusztus 20.) *Francia* frank 12.50, svájci frank 40, dollár 225, dinár 2.10, szokol 6.50, márka 0.001.50, lira 9.50, angol font 950, magyar korona 0.0075, osztrák korona 0.0030 — *Kifizetések*: *Budapest* külföldi 90, belföldi 140, Bécs 315, Berlin 0.0001, Prága 6.50, Zürich 40, Milano 10.50, London 1100, Newyork 220, Páris 12.85, Belgrád 2.30.

Bucurestii tőzsdézárlat (Aug. 20.) *Kifizetések*: Páris 12.55, Berlin 0.00085, London 1000, Newyork 224, Milano 9.80, Zürich 41, Bécs 0.003450, Prága 6.85, Budapest 90. — *Valuták*: *Napoleon* 825, márka 0.000140, léva 1.85, török lira 1.55, angol font 1000, francia frank 12.60, svájci frank 40, lira 9.50, drachma 4, dinár 2.15, dollár 225, lengyel márka 0.000950, osztrák korona 0.0033, magyar korona 0.0080, szokol 6.50.

Zürichi nyitás. (Augusztus 20.) Berlin 0.00013750, Newyork 553, London 2519, Páris 30.55, Milano 23.7250, Prága 16.15, Budapest 0.031250, Belgrád 5.7750,

Bucuresti 2.75, Varsó 0.0023, Bécs 0.007775.

Zürichi zárlat. (Augusztus 20.) Berlin 0.0001.25, Amsterdam 217.50, Newyork 552.75, London 25.30, Páris 30.75, Milano 13.75, Prága 16.15, Budapest 0.03.125, Belgrád 5.80, *Bucuresti* 2.45, Varsó 0.0023, Bécs 0.0077.8750.

Budapesti Devizaközpont *Szent István* ünnepe miatt nem közöl árfolyamokat.

Egy öregasszony titokzatos halála

Az aradi államrendőrség bünyvi osztálya egy aradi özvegyasszony titokzatos halála ügyében indított ma nyomozást. Tegnap délután a *Bucur* (Főtös)-utca 8. számú házban levő lakásán meggyilkolva találták özvegy *Szabó Mihály*-né. Azonnal értesítették a rendőrséget, ahonnan értesítették a rendőrközpontot és dr. *Staubert* *Andor* hatósági orvos szálltak ki a helyszínére. A rendőrbizottság a halál közvetlen okát nem tudta megállapítani. Özvegy *Szabóné* holtteste mellett az ágyban egy méreggel telt poharat találtak és így az a körülmény látszott fennforogni, hogy a 60 éves öregasszony öngyilkosságát követett el. A rokonok kérelmére azonban megindult a rendőri nyomozás, hogy *Szabó Mihály*-né nem bünténynek esett-e áldozatul? Az esetről jelentést tettek az ügyészségnek, amely indítványozta a vizsgálóbírónak *Szabóné* felboncolását. Ezt el is rendeltek. A boncolást holnap délután fogatosítják a törvényvezér orvosszakértői.

A szerkesztésért:
KAROLY JOZSEF
felel.
Cenzurat:
IOAN NICHIN.

**Ne az olcsó árra,
hanem a minőségre
ügyeljen, ha gummisarkot
vásárol!**

Kérje elpésszétől kifejezetten a valódi „Palma” kanosuk sarkot és kanosuk
Radio Mrd. talpat! 18743/b

Pincehelyiség

a város központjában, 35 m. hosszú, száros, világos, részben cementezett padozattal, villanyvilágítással és vízvezetékekkel kiadó. Bármilyen áru elraktározására, esetleg kisebb ipari üzem felállítására alkalmas. Bővebbet:

Dr. Fuchs Albert
Ügyvédi irodájában, Btv. Carol I. No. 9.

**Oszti felöltő- és ruha-
újdonságok megérkeztek:**

JULIU PLESZ GYULA

céghez, Arad, Str. Col. Pirlol (Vörösmarty-u.) 3., a színház hátsó bejáratával szemben. :: Külön mértékosztály. Saját angol és francia divatszalon. :: Olcsó szolid árak. :: Dus választék. :: Kérem a névre ügyelni!

Figyelem! Női kalapujdonságok! Eredeti gyári árak! Reiner György női divataruháza

Kérem kirakataimat megtekinteni

Strada Eminescu (Deák F.-u. 1. szám)

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díjt szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetéséért 1,50 lel.

Vastagabb betűvel 3.— lel.

A vastagabb betűvel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 3 óráig vesszünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

A legkisebb hirdetés ára 10 szócik 15.— lel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva erőlteti alakjában nem közölhető, megváltoztatassa.

Levelezés.

„SZÉPSÉG és SZÉP” jellegű levél van Uranus-hirdetőben, főpostával szemben. 13924

Házasság.

NEGYVEN ÉVES gépész legény nőül venne hajadont, vagy özvegyet 25—35 évesig, kinek szeme kék és haja szőke. Némi hozományt kívánat. Cim Etienne Piblinger, Str. Teiul Doamnei (Tél-utca) 5. szám. 4716

Alkalmazás.

SZORGALMAS mindenek takarításban gyakorlott, felvétetik. Cim a kiadóhivatalban. 4718

ASZTALOS, kárpitos és szobafestő munkások, vagy ehhez hasonlók, kik díszítéssel foglalkoztak, felvétetnek a Városi Színházban. 4709

EGY FIATAL fűszerkereskedő segédet keresek azonnali belépésre és egy jobb házból való fiú inasnak is felvétetik Samuil Rosenbach, Piata Catedralei No. 8. (Tököl-tér.) 4706

FACHERTI körjegyzőségénél románul írni és olvasni irnok felvétetik. Fizetése havi 1600 Lel és lakás. 4702

TISZTESSÉGES kintülő fiú felvétetik Barthmes Viktor cukorka gyárában Str. Nicu Filipescu (Fórián-utca) 8. 4711

HÁZVEZETŐNŐNEK ajánkodik intelligens nő magányos urhoz. Cim Wallinger hirdetőjében. 13311

GYORSIRÁSBAN jártas, érettségizett fiatal ember azonnali belépésre felvétetik Kornis Testvérek cégnél. 4715

TISZTESSÉGES MINDENES szakácsné 2 tagu családhoz felvétetik Str. Take Ionescu (Sárossy-utca) g. 4717

GYERMEKEK mellé egy szorgalmas nevelőnő állást keres. Cim kiadóhivatalban. 4719

Vételek és eladás.

KÉZIMUNKA ágyszerítők, szövet és csipke függönyök, ezüst retikül, négy nevedes hegedű, ebédő dívány, kis dívány két székekkel, szekrények, ágy, íróasztalok, ebédő asztal, csillár, dísz tárgyak, kézimunkák, felhárnyok, új lepedők jutányosan eladó. Strada Consistorului 12. (volt Batthyány-utca 23.) I. em. jobb. 1000

VALÓDI amerikai SINGER VARRÓGÉP eladó. Weisz, Piata Catedralei (Tököl-tér) 6. 4680

ANTIK tárgyakat, díszműveket, kézimunkákat, függönyöket, szőnyegeket, felhárnyok stb. bizományba veszek. Str. Consistorului 12. (volt Batthyány-utca 23. szám) I. emelet jobb. 1000

SZEMÉLYSZÁLLÍTÓ autó 35.000, új fürdőszoba berendezés összes ólomcsövekkel 18.000, nagy leereszthető vaskazetta 2000, kintülő zongora 20.000, két ágyra új huzat 4000 leért eladó. Uranus iroda, főpostával szemben. 13923

BULDOGGKÖLYKÖK pedigyések, eladók. Str. Mocioni 14. (Orczy-utca 6.) 13924

ZONGORA, rövid, palisander, elsőrangú bécsi gyártmány, eladó. Cim a kiadóhivatalban. 4712

IRÓGÉPEK, kellekek raktára, szakszerű javító műhely. Szeged, Piata Luther 3. Telefon 111. 13731

RÓZSABURGONYA, elsőrendű, jutányosan kapható Piata Avram Iancu 9. (Szabadság-tér) pincében Grósz Jenőnél. 4315

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szírnaszőnyegeket, egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Ellz-palota.) 11895

A NAGY KERESLETRE VALÓ TEKINTETTEL sürgősen keresünk antik butorokat, perzsa szőnyegeket, festményeket, műtárgyakat, régi üveg és porcellán tárgyakat, japán vázákat és ezüst dívós munkákat Vidéki meghívásra kiutazunk. Szépművészeti Szalon, Ortutay-palota. 13573

Ingtalan.

MAGÁNHÁZ elfoglalható lakással eladó. Cim kiadóban. 4713

Régi fogat, tört **ZINNER** ékszerész, Strada aranya veszi: **ZINNER** Motianu (Forray-u.)

MANOMETER

és mindenféle mérőműszereket készít, javításokat vállal.

Gáspár műszerész, Arad, Str. Horia No. 1.

Javítás végett beküldött műszereket rövid idő alatt vissza küldöm. **Telefon 315.**

Köszenettel Kokszt

prompt szállít üzemek, téglagyárak és szénagykereskedők részére

FERROCARBON

szénkereskedelmi társaság, szénbányák kizárólagos képviselői

Centrala: Timisoara.

Agrárpalota. Telefon 9.

18858

Expositura: Petroseni.

Telefon 41.

1923. típusu vadon- EGO automobilonok érkeztek, néhány napig az Automobil és Gépkereskedelmi Vállalatnál megtekinthetők.

UTLEVÉLEKET legfontosabban láttaozunk. Naponta futárt indítunk. Gyűjtőhelyek: Weinberger János cipőüzlete Főter és Weisz Dávid fűszerüzlete Strada Marasesti (Kossuth-utca)

NE DOBJA EL!

porcellán, üveg, tajték, esont, vagy borostyán tárgyait, mert ragasztását felelősséggel vállalja

Schwarz tveges,
Calea Banatului. 18311

Malomberendezés:

complett hajtóerővel együtt

megvételre kerestetik.

Ajánlatok pontos leirással „4-5 járattal” címen Wallinger hirdetőjébe Arad küldendők. 18311

KERESEK

megvételre 1½—2 tonnás

PRÁGA

teherkocsit

BERMANN 4650

sörraktár Maroshéviz.

Gazdasági Ipar R.-T., Déva.

Modern berendezésű gépjavitó műhely. Vas- és fémöntöde.

Elválttal legutányosabb feltételek mellett gépek, autók, motorok, vasúti járművek stb. javítását.

Vásárolt használt, vagy javításra szoruló gépeket, motorokat, stb.

Elad gépeket, motorokat és különböző üzemenanyagokat.

Jelenleg eladó:

Waggonjavítási munkálatokhoz szükséges anyagok, alkatrészek.

„IMPERIAL” hőlégszűrő berendezés, Meissen gyártmány, használható mindenféle gőz, szél, sűrű moslék, trágya stb. szűrésére.

Folytonműködő cefreparáló készülék Rudkoroski-féle óránkénti 15—18 Hl. normális cefre lehajtatására, gőzre szivattyúval, önműködő moslékemelő készülékkel, 1 db. Dolainski-féle szegmérőgép.

Electromotor, 40 HP. 210 Volt, 3 pházis, 50 period, 970 tour. 4660

RADIO 3602